

THOMAS GLAVINIC

'Een groots boek
over angst en
eenzaamheid, over
liefde en vrijheid.'

HET GROTERE WONDER

Roman | Signatuur

Over het boek

Jonas heeft altijd een grenzeloos leven geleid tot hij na vele omzwervingen in een zone des doods op de Mount Everest belandt. Tijdens de moeizame beklimming laat hij zijn leven de revue passeren. Samen met zijn tweelingbroer Mike groeit hij op bij zijn beste vriend Werner. Onder de hoede van Werners opa Picco wordt de jongens niets in de weg gelegd en de wereld ligt aan hun voeten. Maar op een dag wordt die kinderlijke idylle wreed verstoord en maakt zich een onverteerbare onrust van Jonas meester. Hij reist de wereld over van Havana naar Tokio, van Jeruzalem naar Oslo, op zoek naar iets wat hij niet kan benoemen. Tot die magische ontmoeting met Marie die zijn hele leven verandert.

Het grotere wonder is een expeditie door het onzekere – een onvergetelijk boek met een hartstochtelijke energie en een enorme verbeeldingskracht.

De pers over het boek

‘Een adembenemend verhaal. Je gelooft elk woord.’ – *Der Standard*

‘Met overgave en vakmanschap schrijft Glavinic zijn dialogen en leidt hij zijn Jonas naar de top.’ – *Die Zeit*

‘Fenomenaal en fantastisch in zijn ongeschonden heldhaftigheid.’ – *Süddeutsche Zeitung*

Over de auteur

Thomas Glavinic (Graz, 1972) woont in Wenen en heeft sinds 1998 verschillende romans gepubliceerd. *Der Kameramörder* (2001) en *Wie man leben soll* (2004) werden verfilmd. Glavinic heeft talrijke prijzen en onderscheidingen voor zijn werk gekregen, waaronder de Literaturpreis des Kulturkreises der deutschen Wirtschaft. Zijn romans zijn in achttien talen vertaald.

Wilt u op de hoogte worden gehouden van de romans en literaire thrillers van uitgeverij Signatuur? Meldt u zich dan aan voor de literaire nieuwsbrief via onze website www.uitgeverijsignatuur.nl.

Thomas Glavinic

Het grotere wonder

Vertaald door Gerrit Bussink

e-bookeditie, januari 2015

SIGNATUUR

2015

© Carl Hanser Verlag München 2013
Oorspronkelijke titel: Das grössere Wunder
Vertaald uit het Duits door Gerrit Bussink
© 2015 Uitgeverij Signatuur, Amsterdam en Gerrit Bussink
Alle rechten voorbehouden.

Omslagontwerp: Studio Jan de Boer
Omslagbeeld: © Kim Guisti / Arcangel Images
Typografie: Pre Press Media Groep, Zeist

ISBN gebonden editie 978 90 5672 500 6
ISBN e-book 978 90 449 7140 8
NUR 302

Eerste druk, januari 2015
Tweede druk, e-book, januari 2015

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische veelevoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Ik was naar deze plek gekomen en was niet
intact genoeg of had niet voldoende echte substantie
om de omstandigheden hier te accepteren.

– DENIS JOHNSON

Ik ben de miljarden.

– FITZCARRALDO

1

Het gisteren zag hij duidelijk voor zich, het zo-even verdween, ver-
vaagde – ongrijpbaar en verbruikt.

Het eerste lijk werd langs zijn tent gedragen, provisorisch bedekt met een in de wind wapperend stuk zeildoek. Naar de stoffelijke resten van de twee andere sherpa's, die door een tonnen wegende serac in de ijssval waren verpletterd, werd nog gezocht. Hoger op de berg, tussen kamp 3 en kamp 4, was een aantal Fransen in een sneeuwstorm verdwenen, zonder radiocontact en zonder kunstmatige zuurstof voor een van hun kameraden, van wie werd gezegd dat hij al buiten bewustzijn was. Even daarvoor was bovendien het bericht binnengekomen dat in Lukla een vliegtuig met vier deelnemers aan de Green-Future-expeditie werd vermist, onder wie een rabbijn en een Amerikaanse acteur.

Er heerste een bedrukte stemming onder de honderden en nog eens honderden mensen die met hun tenten, hun brommende generatoren, hun verschillende zeden en gewoonten het basis-kamp bevolkten. Veel mensen zeiden gewoon niets meer, andere schreeuwden, een paar mensen huilden en sommige waren aan het bekvechten. Ergens riep een vrouw aan één stuk door om batterijen voor haar zender, waarbij ze een megafoon gebruikte, die haar ten slotte werd afgepakt.

Nadat Jonas zich ervan had overtuigd dat niemand hem nodig had, was hij weer op een klapstoel voor zijn tent neergezegen. Hij bekeek het tafereel als door een waas en deed zijn best zich betrokken te voelen, maar wat er gebeurde drong nauwelijks tot hem door.

Zijn toestand was niet alleen het gevolg van een zeurende hoofdpijn door de snelle klim op grote hoogte, waartegen ook de pillen uit Helens medicijnvoorraad niets uithaalden, hoewel ze verder bij iedereen werkten. Het kwam niet door het gevoel van matheid dat

hem meteen bij zijn aankomst gisteren in het kamp had overvallen, en het kwam ook niet door de misselijkheid als gevolg van de gebrekkige hygiëne in de beerputten onderweg, die ervoor gezorgd had dat hij met onregelmatige tussenpozen was verdwenen achter een paar rotsen, waar de sherpa's een wc met stenen muren hadden gebouwd. Weliswaar was zijn humeur bedorven, omdat hij vond dat sommige sherpa's de jaks, die prachtige, ruige sprookjesdieren die de lasten droegen, niet bepaald zachtzinnig behandelden, maar dat was het ook niet. Eerder had opeens zijn herinnering de overhand gekregen en leek het alsof hij zich niet echt hier bevond, voor zijn tent in het basiskamp van deze gigantische berg, die hem als kind al op een bijna griezelige manier had gefascineerd. Hij was helemaal in zichzelf gekeerd en dacht aan de weg die hem hier had gebracht, die hem over de hele wereld had gejaagd en lang geleden in Zuid-Amerika het pad had doen kruisen van Marie, de Marie bij wie hij opeens het gevoel had gehad dat hij zich in het centrum van een 'storm van de eeuw' bevond, permanent in afwachting van avontuur en chaos, volkomen uit zijn doen en zonder benul van wat zijn hart te verwerken kreeg.

Jonas ging helemaal op in die gedachten aan de weg die vlak na zijn achttiende verjaardag was begonnen, toen Picco hem in een gedenkwaardig gesprek had laten weten dat hij, Jonas, vanaf dat moment over meer geld kon beschikken dan hij ooit zou kunnen uitgeven. Een uur later had de door zijn ellendige ziekte uitgeteerde man, aan wie Jonas alles te danken had – in elk geval dat wat hij zijn vrijheid noemde – zich in zijn landhuis van het leven beroofd en Hohenwarter, Picco's vriend en adviseur, had de talloze transacties van zijn vermogen voltooid. Dat was de dag waarop het was begonnen. Alles.

Een reus met een volle baard en een zender keek op Jonas neer, hij scheen al een tijdje op hem in te praten. Jonas haalde zijn schouders op. Aan het gezicht van de man kon hij zien dat dat de verkeerde reactie was. Na een poosje begon het tot hem door te dringen dat het Sven moest zijn, een van de berggidsen van het team.

Padang bracht warme thee. Jonas knikte naar hem. Hij wilde iets zeggen over de doden en aan de magere kok vragen of hij vrienden had verloren, maar opnieuw ontglipte hem de werkelijkheid, die

plaatsmaakte voor taferelen uit zijn leven waarin hij feestvierde, waarin hij bang was, waarin hij lachte, waarin hij erge dingen deed, waarin hij in zijn eentje voettochten en reizen maakte, per auto, per bus, in honderden treinen, in duizenden vliegtuigen, op zoek naar het enige wat het leven de moeite waard maakt om te leven: de liefde.

‘Of het goed met je gaat! Hoor je me eigenlijk wel?’

‘Ja, ik hoor je,’ zei Jonas.

‘Is alles oké met je?’

‘Ja, dank je, ik moest alleen even op adem komen.’

‘Veel drinken, dat is nu het belangrijkste. Maar dat weet je zelf ook wel, het is immers niet je eerste berg.’

‘Nee, dat klopt.’

‘Wat was eigenlijk je hoogste berg?’

‘Helen, ik ben nu niet ...’

‘Voor mij is dat niet oninteressant, ervaring speelt een grote rol bij het acclimatiseren. Hoe hoog ben je ooit geweest?’

Jonas wreef over zijn gezicht en zweeg.

‘Jonas, het is niet alleen voor mijn plezier dat ik met je praat, of omdat er geen andere zieken en klagende mensen in de buurt zijn en ik me verveel. Ik wil kunnen beoordelen hoe helder je kunt denken. Dit is de Everest.’

‘Dat was me al opgevallen.’

‘Er gebeuren hier heel vervelende dingen. Bij de Roemenen is er ook iemand beroerd aan toe, je zou de longen van die man eens moeten horen. Zolang er nog iets te horen valt. Maar die groep ken ik, het was een kwestie van tijd voor er bij hen iets zou gebeuren. In Kathmandu heeft ...’

‘Helen, het gaat goed met me,’ zei Jonas, hij kwam overeind en stond een beetje wankel op zijn benen. Hij keek haar recht in de ogen.

‘Ik wil jou niet ook nog in een hogedrukkzak door een paar sherpa’s naar beneden moeten laten dragen.’

‘Dat zal niet nodig zijn, echt niet!’

‘Van jou zou het jammer zijn,’ zei ze. ‘Begrijp je?’

‘Ik begrijp het,’ zei hij.

‘Dat begrijp je dus.’

‘Ja, Helen. Dat begrijp ik.’

‘Goed, Jonas, vertel me dan eens wat je hoogste berg was.’

‘De Matterhorn.’

‘Weet je eigenlijk wel dat ik, ongeacht wat Hadan ervan vindt, het recht heb om je hier in het basiskamp vast te houden of terug te sturen naar Lukla? Als ik vind dat je lichamelijk en geestelijk niet in staat bent om deze berg te beklimmen, blijf je hier.’

‘Aconcagua,’ zei Jonas. ‘6900 meter. Kunnen we hier nu misschien over ophouden?’

‘Goed. Trouwens, ik weet niet of ik dat al tegen je heb gezegd: zeg tegen de andere teams alsjeblieft niet dat ik arts ben.’

‘Oké, en waarom niet?’

‘Omdat de meeste teams geen arts bij zich hebben. Die beschikken nog niet eens over een minimale uitrusting, ze denken dat ze hier gewoon even naar boven kunnen klimmen. In het ergste geval word ik elke dag door tientallen mensen aangeklampt, en ik kan niet iedereen behandelen. Ze willen dan allemaal onze Gamowzak hebben en ik wed dat precies op het moment dat die met een of andere Saoedische prins onderweg naar beneden is, jij in de problemen komt. Laten we erover ophouden. Nog thee? Iets te eten?’

‘Iets tegen mijn misselijkheid ...’

Hij duwde haar opzij. Nog voor hij bij de wc was, hoorde hij haar lachen. Hij moest zelf ook lachen. Heel even maar.

2

Voor Jonas had elke tijd zijn eigen geur, zoals die ook een eigen stemming en eigen karakteristieke beelden had. De tijd dat hij zeven of acht was en leerde dat het leven niet eenvoudig zou zijn, rook naar de sterke filterkoffie van zijn moeder.

Het was de tijd dat hij ongelukkig was als hij naar school moest, omdat hij dan niet op zijn broer kon passen. Mike ging naar de kleuterschool, hoewel hij op de dag af even oud was als Jonas. Bij zijn geboorte was er iets misgegaan, de navelstreng had om zijn hals gezeten, zodat hij te lang geen zuurstof kreeg, en nu kon hij niet tot drie tellen of een hond van een kat onderscheiden.

Er was niemand op de wereld van wie Jonas zoveel hield, zelfs van Werner niet. Dag en nacht dacht hij eraan hoe hij Mike kon helpen, hoe hij hem kon beschermen tegen het geplaag van andere kinderen en tegen de woede van zijn moeder, tegen de woede van zijn moeder en haar vrienden, die niets moesten hebben van een kind dat het voortdurend in zijn broek deed, met eten smeed en huishoudelijke apparaten kapotsloeg. En dus ging Jonas elke morgen naar zijn moeder in de keuken, waar het naar koffie rook, op de radio volksmuziek werd gespeeld en overal lege en halflege ro-dewijnflessen stonden.

‘Mama, ik heb gisteren een glas uit de kast gepakt.’

‘Nou en? Dan zet je het toch weer terug.’

‘Dat kan niet.’

‘Waarom niet? Heb je het stukgemaakt?’

‘Ik heb het laten vallen. Het spijt me.’

‘Je bent een idioot, weet je dat? Ik trek het van je zakgeld af.’

‘Neem me niet kwalijk.’

‘Ach, maak dat je wegkomt.’

Elke vorm van berisping of straf was Jonas liever dan te moeten aanzien hoe Mike werd vernederd, hoe hij zijn mond vertrok en

begon te huilen. Iedereen merkte dat Mike niet begreep wat men van hem wilde, maar zijn moeder merkte het niet, zij niet en haar vrienden ook niet, ze scholden, ze sloegen, maar Mike verzette zich nooit.

Jonas, Mike en Werner waren op dezelfde dag geboren, hun moeders leerden elkaar kennen in hun gemeenschappelijke ziekenkamer.

Jonas en Werner gingen naar dezelfde kleuterschool, zaten op de basisschool naast elkaar, leerden op dezelfde fiets fietsen en in dezelfde rivier zwemmen, verdedigden elkaar als er werd gevochten, pasten samen op Mike en ontwikkelden vergelijkbare voorliefdes en aversies. Samen blokkeerden ze garages, proefden appelmot, vervalsten handtekeningen voor hun klasgenoten, maakten de postbode het leven zuur, gooiden bij mensen die ze niet mochten flessen met duizenden vliegen door de ruit, maakten sloten kapot, legden per abuis de stroomvoorziening van het hele dorp plat, redde een konijnenfamilie uit de hel van een dierenasiel – en dat allemaal nog voor hun tiende.

Het verbaasde Jonas vaak dat ze nooit een pak slaag kregen voor hun streken, hoe erg ze ook waren.

Werners opa heette eigenlijk Leopold Brunner, maar familie en goede vrienden noemden hem Picco, en Werner noemde hem de boss, zoals hij had gehoord in een film over een man op wie Picco volgens hem leek.

De eerste keer dat Jonas met de boss in aanraking kwam was toen Werner op karate wilde, waar een kordate bakkersvrouw vechtsporttraining gaf. Jonas had daar geen geld voor, omdat zijn moeder in de weinige uren tussen twee roezen weigerde het trainingsgeld te betalen. Werner praatte met Picco en die betaalde voor hen allebei meteen voor een heel jaar. Ze waren toen negen.

In die tijd – het was een tijd die naar plastic rook en op een vreemde manier rond was – waren Jonas en Mike al meer bij Werner dan thuis, want in de haveloze, nooit opgeruimde woning van hun moeder hielden ze het niet uit. Hun moeder kwam wanneer ze wilde en als ze kwam, was ze dronken en niet alleen. Soms sloeg ze de twee jongens, maar meer nog dan de oorvijgen deden de zwakte en het lege verdriet waarmee ze ze uitdeelde Jonas pijn.

Ze kregen onregelmatig te eten, en als hij schoon ondergoed wilde, moest Jonas de spullen van hemzelf en van Mike in de wasbak met zeep bewerken. 's Nachts lag hij wakker en hoopte hij dat zijn gesnik werd overstemd door het gekreun in de aangrenzende kamer. Als hij toch in slaap viel, veranderde hij in een slaapwandelaar en belandde hij in kasten, in de bezemkamer, in het bad of onder de tafel. Hij had zulke afgrijselijke nachtmerries dat zijn geschreeuw zelfs de lallende bedgenoten van zijn moeder alarmeerde.

Jonas kende weinig religieuze gevoelens in de traditionele zin, maar vaak staarde hij met betraande ogen in het duister en bad hij tot God, die hij smeekte hem een engel te sturen, een vorm van verlossing, iets wat zijn leven draaglijk zou maken. Hij kon zich niet voorstellen dat iemand ooit eenzamer was geweest dan hij. In de woning van zijn moeder bouwde hij een muur van boeken om zich heen en luisterde hij naar de muziek uit zijn cassetterecorder, het laatste cadeau dat hij van zijn vader had gekregen.

Picco kregen de jongens weinig te zien, hij hield zich op de achtergrond, en omdat de ouders van Werner voortdurend op zakenreis waren, werden Werner, Jonas en Mike voornamelijk door het huispersoneel opgevoed, voor zover wat er binnen dat huis gebeurde opvoeding genoemd kon worden. Jonas vond het prima, omdat hij toen al van mening was dat niemand ter wereld in staat was hem op te voeden.

'Ik wil worden wie ik ben,' had hij een keer op de desbetreffende vraag van een vriend van zijn moeder geantwoord. Daarvoor had zijn moeder hem een draai om zijn oren gegeven. Toch gaf hij hetzelfde antwoord toen Picco hem een paar maanden later hetzelfde vroeg, en die gaf hem geen draai om zijn oren, maar wilde weten wat hij daar precies mee bedoelde.

'Ik geloof dat we al iemand zijn,' zei Jonas. 'Iedereen is iemand en beter dan dat kan hij niet worden. Hij kan niets anders worden, en als hij dat toch wordt, dan is hij niet gelukkig.'

'Wil je gelukkig zijn?' vroeg Picco.

'Wat een domme vraag,' antwoordde Jonas.

De mensen die erbij waren krompen in elkaar, maar Picco lachte. 'Je hebt gelijk. Dat was de verkeerde vraag. Geloof je dat je gelukkig bent als je bent geworden wat je bent?'

‘Dat weet ik niet. Dat kan ik niet zeggen. Misschien ook niet. Maar als je al gelukkig wordt, dan alleen maar op die manier.’

‘En je denkt dat ons leven voorbestemd is?’

‘Wanneer heb ik dat nou weer gezegd? Ik heb gezegd dat je moet worden wie je bent, je moet erachter zien te komen wie je bent en diegene moet je dan worden, ook al bevalt het je niet.’

‘Is dat niet hetzelfde als voorbestemming?’

‘Niet echt. Misschien ben ik een gewelddadige misdadiger of een clown, misschien een automonteur of een kok, misschien ben ik alleen wat ik moet zijn als ik in een supermarkt werk of als ik de hele dag slaap of als ik banken beroof, maar dat is geen voorbeschikking. Voorbeschikking is als van tevoren is beschikt dat ik op een bepaalde dag een dakpan op mijn hoofd krijg, maar ik geloof niet dat ik zo belangrijk ben dat iemand vooraf beschikt wanneer ik een dakpan op mijn hoofd krijg. Ik geloof dat ik ik ben, en dat moet ik nog worden, want ik ben nog een kind.’

Picco keek hem een hele tijd aan en zei niets meer. Ten slotte kreeg Jonas een rubberen projectiel in zijn gezicht, hij keek opzij en zag Werner nog net om de hoek wegschieten. Daarmee was het gesprek beëindigd.

Picco had blauwe, jongensachtig stralende ogen en een prachtige zachte stem, de zachtste stem die Jonas ooit had gehoord, een stem waardoor je je geveleid en gedragen voelde. Hij ging anders gekleed dan de meeste mannen van zijn leeftijd en hij droeg bij zijn colbertje vaak gym schoenen, zijn bewegingen waren ongedwongen en veerkrachtig. Aan de muziek van Johnny Cash, die grote delen van het huis vulde, was meteen te horen of hij thuis was. Het huispersoneel – in het begin vond Jonas het moeilijk om het overzicht te bewaren, hij schatte het aantal op zeven of acht – werd door Picco meer als vrienden behandeld dan als ondergeschikten.

Het meest waren de jongens gesteld op Regina. De kokkin verzorgde wonden, als je moest huilen nam ze je in haar armen, ze deelde snoep uit, vertelde verhalen en had er geen benul van wat ze aan het fornuis deed.

‘Wat eten we vandaag?’ vroeg Jonas.

‘Dat weet ik niet.’

‘Je bedoelt dat je nog niet hebt beslist?’

‘Jawel, maar hoe kan ik nou weten hoe het uitpakt?’

Jonas keek hoe ze te werk ging en zelfs hij zag dat ze niet veel verstand had van wat ze deed. Ze maakte een willekeurig mengsel van kruiden, vlees en pasta, en als ze proefde kon hij aan haar gezicht zien hoe nieuwsgierig ze zelf was naar het resultaat van haar experiment.

Niemand hier neigde tot zwaarlijvigheid, ook Gruber niet, de tuinman die in een huisje naast het hoofdgebouw woonde en verantwoordelijk was voor alle reparaties op het uitgestrekte perceel. Sinds hij een keer onhandig met een autokrik in de weer was geweest, trok hij met zijn rechterbeen. Hij ging nooit uit, kreeg nooit bezoek en lachte nooit.

Hohenwarter, een soort adviseur van Picco, kregen ze onregelmatig te zien, te weinig om erachter te komen wat voor iemand hij was, althans die eerste jaren. Hij had iets schalks en straalde tegelijk een nonchalante hardheid uit. Soms stopte hij de jongens wat geld toe en vertelde hij over het oude Rome. Met zijn glimmende kale hoofd en zijn maatpakken, die een schril contrast vormden met de vilten pantoffels waarop hij door het huis sloop, was hij een nogal opvallende verschijning. Pas jaren later begon Jonas te begrijpen hoeveel geheimen dit huis kende, waarvan Hohenwarter het middelpunt was, en dat het hier zaken betrof waarvan ook later de dimensies hem nog volledig ontgingen.

Op zijn tiende belandde Jonas in het ziekenhuis, omdat een nieuwe vriend van zijn moeder hem had afgetuigd. Het was de man die Jonas bij zichzelf 'het aap' noemde, omdat zo iemand volgens hem geen correct lidwoord verdiende.

Aanleiding voor het incident was Mike geweest. Hij had een bierfles als microfoon gebruikt en een sportverslaggever proberen na te doen, waarbij hij de fles kapot had geslagen. Meteen stortte het aap zich op hem en sloeg hem hard in zijn gezicht. Zonder na te denken sprong Jonas ertussen.

'Hou op! Laat hem met rust! Hij deed het per ongeluk!'

Vrijwel op hetzelfde moment lag hij op de grond en hij wist niet wat hem overkwam. Hij begreep niet waarom hij naast lege flessen en sporen van kattenpis op die vuile oude vloerbedekking lag en er een boom van een naar alcohol stinkende vent over hem heen gebogen stond, die hem met zijn vuisten bewerkte; hij begreep het

toen niet en tientallen jaren later nog steeds niet. Hij wist alleen dat het niet de lichamelijke pijn was die hem het meest kwetste, maar de bedremmelde passiviteit van zijn moeder, die met gebogen hoofd en een glas in haar hand stond te kijken en deed alsof ze er niet bij hoorde.

Dat was het beeld dat Jonas nooit zou vergeten. Hij dacht aan zijn vader, die een paar jaar daarvoor was overleden en hem zeker beschermd zou hebben, hij dacht aan de Mount Everest, die werd beklommen door de dapperste mensen van de wereld, hij dacht aan de Grand Canyon, waar hij naartoe wilde sinds hij er op de kleuterschool in een boek foto's van had gezien en waarover hij fantaseerde dat er toverachtige oerwezens woonden, die hem tegen alle gevaren zouden beschermen.

Even later dacht hij helemaal niets meer en werd alles zwart.

Mike, Werner en Picco kwamen hem elke dag in het ziekenhuis opzoeken. Zelfs Hohenwarter en Regina verschenen, gevolgd door een reus van een vent, die Jonas niet kende. Bij het zien van de bloeduitstorting op Jonas' lichaam schudde Picco zijn hoofd, hij streek hem door zijn haar en mompelde iets, terwijl Werner stapels Micky Mouse-boekjes uitpakte en op het nachtkastje legde.

Mike klom bij Jonas in bed en kroop tegen hem aan. Als ze weggingen, moest hij telkens bij Jonas vandaan getrokken worden.

'Hij woont momenteel bij ons,' zei Werner. 'Picco wilde dat.'

Op de tweede dag kreeg Jonas een eenpersoonskamer. Toen hij de volgende dag voor een onderzoek naar buiten werd gereden, zag hij tot zijn verbazing dat de onbekende man die met Picco was meegekomen voor de deur in een tijdschrift zat te lezen.

'Zo, jongen?' zei de reus. 'Het ziet er niet best uit, maar het kan altijd nog erger.'

'Klopt.'

'Ken je het verhaal van de man die in Bangkok een paar lezingen moest houden?'

'Ik geloof het niet.'

'Nou, dat was een al wat oudere meneer, en Bangkok is warm en vochtig. Na een van zijn lezingen ging hij naar zijn kamer en nam een koude douche.'

'Heel verstandig.'

‘Daarna ging hij op bed liggen, en om zich verder te verfrissen zette hij een ventilator aan. Helaas waren zijn handen nog nat. Heb je een idee hoe het verhaal verdergaat?’

‘Ik vrees van wel,’ zei Jonas.

‘Een halfuur later kwam het kamermeisje binnen en zelfs toen hing er nog een schroeilucht.’

‘En was hij dood?’

‘Morsdood.’

‘Dat is inderdaad erger dan wat mij is overkomen.’

‘Zie je,’ zei de man terwijl hij zijn tijdschrift weer pakte, ‘je moet de zaken altijd van de positieve kant bekijken.’

Na een week, waarin zijn moeder hem niet één keer had bezocht, werd Jonas ontslagen en vanaf dat moment veranderde er nogal wat.

Mike en Jonas woonden voortaan bij Picco. Jonas kreeg de kamer naast Werner, die drie keer zo groot was als zijn oude kamer. Het was er schoon, hij had altijd schoon ondergoed en zelfs nieuwe broeken die niet te kort waren, hij hoefde niet meer voor zichzelf te zorgen, maar werd gewekt en kreeg ontbijt, lunch en avondeten.

‘Merkt je opa eigenlijk dat Mike anders is dan wij?’ vroeg Jonas. ‘Weet hij dat het lastig met hem kan worden?’

‘Volgens mij vindt hij Mike normaler dan ons,’ zei Werner.

‘En hoe lang blijven we?’

‘Laten we maar afwachten. Het liefst zou ik zien dat jullie voor altijd bleven.’

‘Maar dat kan toch niet.’

‘Hier kan alles.’

In het begin zagen Jonas en Mike hun moeder elke week. Altijd in het bijzijn van de reus uit het ziekenhuis, die Zach heette en elk doel tot op dertig meter afstand met een steen kon raken.

De gesprekken met zijn moeder waren nogal eenlettergrepig, ze was zo goed als nooit nuchter. Op Jonas kwam ze over als iemand die door een boze heks was betoverd en in een halfslaap gebracht. Ze dopte pinda’s door er met een asbak op te slaan, pulkte in gedachten verzonken aan de mottengaten in haar jas en krabde vloer-

kend met een breinaald onder het gips om haar arm, omdat er een vlieg in was gekropen. De arm zat in het gips omdat ze in een kroeg van de trap was gevallen. Jonas kon de aanblik van zijn moeder maar met moeite verdragen en haalde telkens opgelucht adem als ze weer weg was.

Mettertijd gingen Jonas en Mike steeds minder bij hun moeder op bezoek.

Het aap was voorgoed verdwenen.

Sinds Jonas naar Werner was verhuisd, verloren de grote religieuze feesten voor hem hun betekenis. Er werden alleen nog verjaardagen gevierd.

‘Vieren jullie geen kerst?’ vroeg Jonas.

‘Nee, hoezo?’ antwoordde Werner.

‘Omdat je dat hoort te vieren.’

‘Hoezo?’

‘Nou, heel eenvoudig ... omdat je dan cadeautjes krijgt en zo.’

‘Die krijgen we toch wel.’

‘Oké ... maar voor de boom ... en voor God.’

‘Laat de boss dat maar niet horen. Die wil met God niets te maken hebben. Hij zegt dat God een nazi is.’

Als de jongens kleren kochten, ging Zach altijd mee. Wat hij mooi vond, mocht Jonas ook nog een keer laten inpakken voor Mike, die altijd hetzelfde wilde dragen als hij. Om zich van Mike te onderscheiden, droeg Jonas altijd ook nog een riem of een armband, maar dat viel alleen Werner op. Omdat Mike er vaak zwijgend bij zat en je op het eerste gezicht niet merkte dat hij de wereld met andere ogen bekeek, werden ze vaak met elkaar verwisseld. Jonas en Werner genoten van de verwarring die de tweeling bij sommige bewoners van het huis veroorzaakte, en Jonas dreef dat graag op de spits door zich soms voor te doen als Mike om er zo achter te komen hoe de mensen zich tegenover zijn broer gedroegen. Wie aardig was voor Mike, kon rekenen op zijn sympathie. Wie lelijk tegen hem deed, vond de volgende dag hondenpoep in zijn schoenen of halfdode muizen in zijn bed.

Dankzij een toegeeflijke lerares hadden Jonas en Werner de basisschool doorlopen en daarna was het de vraag hoe het nu verder moest. Twee afgevaardigden van een school voor hoogbegaafde kinderen kwamen hen thuis testen. Het IQ van de twee jongens kon bijna niet hoger, maar toch weigerde de school hen met het oog op hun gedragsproblemen aan te nemen.

Vanaf dat moment zorgde Picco ervoor dat de twee jongens thuis les kregen.

Ze hadden vier vaste leraren voor wiskunde, Duits, Engels en Latijn, bovendien nog een Rus en een Italiaan, omdat Jonas zo graag talen leerde, en verder kregen ze van verschillende mensen lezingen in geschiedenis, aardrijkskunde, scheikunde, natuurkunde, biologie en filosofie, in de meeste gevallen van echte specialisten.

Er kwamen Nobelprijswinnaars, winnaars van Olympisch goud, tv-sterren, schaakgenieën, kunstenaars, politici en goochelaars. Sommigen bleven een hele tijd, anderen minder lang, velen maar één dag. Jonas en Werner slaagden erin de ene na de andere leraar die ze niet mochten op de vlucht te jagen, net zolang tot het personeel aan hun wensen beantwoordde. Hoe bont ze het ook maakten, of ze nu een knalpot in de uitlaat van de auto van hun leraren stopten, bijenkorven in hun auto gooiden of laxermiddelen in hun eten deden – Picco verweet hun nooit iets. En de anderen deden dat ook niet.

Tegen de sportleraar hadden ze het trouwens nooit durven opnemen, want om te beginnen waren ze erg op hem gesteld en bovendien zou die daar wel raad mee geweten hebben. Het was Zach die hun les gaf in een gevechtscunst die hij ‘Wing Chun’ noemde en waar ze nog nooit van hadden gehoord. Hij beweerde het geleerd te hebben van een meester in Hongkong, een zekere Wong Shun Leung.

Om te beginnen maakte hij de jongens vertrouwd met de vier gevechtsprincipes van die kunst: 1. is de weg vrij, ruk op. 2. is de weg versperd, blijf staan. 3. is de tegenstander sterker, geef mee. 4. trekt de tegenstander zich terug, volg hem. Dat was praktisch en makkelijk te onthouden.

Er waren ook vier krachtprincipes en Zach zei dat die de sleutel vormden tot alles wat hij wist over het leven en het vechten:

maak je vrij van je eigen kracht. Maak je vrij van de kracht van je tegenstander. Gebruik de kracht van je tegenstander. Voeg je eigen kracht eraan toe.

Ze traiden urenlang. Elke dag begon met het 'Kleine idee', waarbij Jonas voor een spiegel de reeksen bewegingen oefende die 'zijn ruggengraat moest onthouden', zoals Zach het uitdrukte. Daarna ging hij op in Chi Sao, de plakkende hand, een oefening waarbij de trainingpartners tegenover elkaar stonden en in één lange reeks bewegingen hun armen tegen elkaar drukten zonder ook maar een moment het contact te verliezen. Drukte je te hard, dan verspilde je kracht en kon je door de ander uit je evenwicht worden gebracht, drukte je niet hard genoeg, dan kon je zelf worden weggedrukt. Het was een oefening waarbij Jonas heel goed luisterde naar zijn eigen lichaam en dat van de ander, en vaak raakte hij daarbij in een soort trance, waarna hij zich geen enkel detail meer kon herinneren.

3

Jonas was zo bekaf dat hij tien minuten deed over de dertig meter naar de eettent. Daar plofte hij op de bank naast Sam, een van de bergbeklimmers uit zijn team die hij al in Kathmandu had leren kennen. Sam zat met hangende schouders op de bank en kon alleen nog maar fluisteren.

‘Ik heb helemaal geen stem meer,’ zei hij krassend. ‘Zoiets als dit heb ik nog bijna nooit meegemaakt. Ik klaag niet gauw, ik heb in gebouwen van acht verdiepingen zonder lift meubels naar boven gesjouwd, maar zoiets als dit heb ik nog nooit meegemaakt.’

‘Je klinkt als iemand die ’s nachts vreemde vrouwen aan de telefoon lastigvalt,’ zei Jonas terwijl hij de thee aanpakte die Pemba, Padangs broer, hem aanreikte.

‘Wat een kou! Wat een hoofdpijn! Wat een misselijkheid! Met zo’n spijsvertering zou je het liefst op het schijthuis blijven wonen!’

Hij sloeg zo’n gemaakt gekwelde toon aan dat Pemba in de lach schoot en daarmee de andere sherpa’s aanstak, die op de komst van Hadan wachtten en intussen met van alles bezig waren.

Jonas dronk zijn thee met kleine slokjes en deed zijn best hem niet meteen weer uit te spugen. Toen de expeditieleider, een forsgebouwde vent met een volle baard en een gigantische neus, na een paar minuten de tent binnenkwam, stond zijn gezicht op onweer.

‘Mensen, willen jullie even stil zijn! Ja, ook jij daar achterin, Hank! Ennio en Carla zwijgen ook, anders tappen we uit een ander vaatje en mogen ze dit jaar hun zuurstofflessen zelf naar boven dragen. Hoort iedereen me? Prima.’

Beste vrienden, ongeacht wat er vandaag in de ijssval is gebeurd – hier op de berg moet iedereen aan zichzelf denken en vanuit dat oogpunt was het geen slechte dag voor ons team. Wij kijken vooruit. Ik heet iedereen welkom die vandaag met de laatste groep is aangekomen, ik heb gehoord dat het jullie in Lobuche niet zo goed

bevallen is? Wat dat betreft zijn jullie niet de eersten.'

Er ging een zwak gelach door de groep, een paar mensen moesten hoesten. Hadan stak een vinger op en het werd weer stil.

'Het ongeluk van de sherpa's in de ijsval is natuurlijk een grote ramp. Wie wil, kan straks naar de herdenkingsbijeenkomst gaan, die wat verder naar beneden zal plaatsvinden.'

Hij ritselde luidruchtig met de papieren die hij in zijn hand rond-draaide, en keek naar de grond.

'Hoe staat het met de Fransen?' riep de man die door Hadan Hank was genoemd.

'Ik zou ze nog niet afschrijven, ik ken hun berggids, en waar die is, daar gaat het licht het laatst uit. O ja, en uit Lukla kwam het bericht dat het vliegtuig misschien helemaal niet uit Kathmandu vertrokken is. Laten we dus nog maar even afwachten.'

In de tent werd gemompeld. Iemand deed een vergeefse poging om een gezamenlijk applaus op gang te brengen.

'Zoals jullie weten, hebben we problemen met de sherpa's. Niet met onze jongens hier, jullie zijn fantastisch, en vanaf deze plek wil ik jullie nog eens speciaal bedanken voor het feit dat jullie met ons mee klimmen. Zonder jullie zou geen van ons de top, zelfs niet een van de hogere kampen te zien krijgen. Beste mensen, wees je ervan bewust dat deze kleine, taaie knapen sinds hun geboorte honderd keer beter tegen de hoogte kunnen dan jullie, en behandel ze met het respect dat ze verdienen.'

Nu applausseerde de hele tent, er weerklonk een schel fluitsig-naal, hier en daar werden de namen van afzonderlijke sherpa's geroepen, die verlegen lachten.

'Het probleem zit hem in iets anders,' vervolgde Hadan. 'Vanwege de zonsverduistering is het dit jaar lastig om de beste hoogtedragers de berg op te krijgen. Er zijn er een paar die de verduistering beschouwen als een slecht voorteken. Zij slaan dit seizoen liever over, hoewel ze het geld goed kunnen gebruiken. Ongelukken als vandaag in de ijsval zijn daarom dubbel erg.'

'Wanneer vindt die zonsverduistering eigenlijk plaats?' riep een vrouw met lange blonde krullen.

'Over vrijwel precies zes weken,' zei iemand achterin.

'En wat is voor de sherpa's het probleem?'

'Ze vinden het te donker,' zei de man naast haar.

‘En na die zonsverduistering,’ riep de vrouw, ‘kunnen ze dan niet alsnog naar de berg komen?’

‘Dat is Anne,’ fluisterde Sam tegen Jonas, ‘dierenverzorgster uit een of ander gat in Texas. Ik heb haar en haar verloofde, die slijmbal naast haar, een paar jaar geleden op de Ama Dablam leren kennen. Hij komt uit Portugal, een land met een grote alpiene traditie. Aan die twee zullen we nog veel plezier beleven, wat ik je brom.’

‘En wie is die Hank?’ vroeg Jonas zacht.

‘Hank Williams, docent aan een universiteit in Californië. In werkelijkheid heet hij anders, ze noemen hem alleen zo vanwege zijn muzikale voorliefde. Ik mag hem wel.’

‘Laten we het daar nu niet over hebben,’ riep Hadan tegen het aanzwellende koor van opgewonden stemmen, ‘het enige waar het om gaat is dat er onvoldoende ervaren sherpa’s op de berg zijn. Natuurlijk heeft dat de prijzen opgedreven, maar omdat ik die extra kosten uitsluitend uit edelmoedigheid en zeker niet uit totale juridische machteloosheid niet aan mijn klanten doorbereken, merken jullie daar niets van.’

Behalve over het feit dat we niet genoeg dragers hebben, moeten we ons ook zorgen maken over wat het betekent als er een paar honderd amateurs zonder voldoende steun van sherpa’s op dit monster van een berg rondwandelen. Daar zullen we veel last van hebben, want zo groot en machtig als deze berg is, zo weinig plaats is er. Om te zorgen dat niemand hier doodgaat, is er behalve de kwaliteit van de bergbeklimmers en veel geluk ook flink wat coördinatie en discipline nodig, en ik kan de rol van de lokale helpers niet genoeg benadrukken.’

‘Hadan hoort zichzelf graag praten,’ fluisterde Sam.

‘Hoe bestaat het,’ riep Annes verloofde, ‘ze durven de berg niet op, omdat over een maand de zon vijf minuten verdwijnt, en daarom breekt er hier chaos uit?’

Sam stootte Jonas aan en lachte zachtjes. Jonas ving de blik op van een jonge vrouw. Ze glimlachte naar hem en rolde met haar ogen.

‘Tiago, als je iets op je hart hebt, vertel me dat dan later maar,’ zei Hadan scherp. ‘We zijn hier niet om over de gebruiken van onze gastheren te oordelen. Wij zijn de gasten en zo gedragen we ons ook.’

Zijn blik dwaalde van de een naar de ander. Nu pas viel het Jonas op dat er ijskristallen in Hadans volle baard hingen. Zijn haar zat in de war, om zijn hals droeg hij een ketting met een Xi-steen. Voor zover Jonas zijn expeditieleider dacht te kennen, was die steen echt.

‘Luister allemaal. Iedereen moet goed de consequenties beseffen van wat ik nu zeg. Thuis, ver weg, was het allemaal theorie. Nu is het realiteit. Jullie kunnen hier doodgaan. Er bestaat absoluut een reële kans dat jullie niet van deze berg af komen. Daarboven, zelfs hier in het kamp, kan het heel vlug gaan, want de hoogte is levensgevaarlijk. Een longoedeem, een hersenoedeem, in minder dan een halfuur zijn jullie buiten gevecht gesteld. En dan heb ik het nog niet over het gevaar van ongelukken of een aanval van zwakte – we hebben hier elk jaar een of twee hartinfarcten, en het aantal beroertes is nog nooit door iemand geteld. Over het algemeen is de zuidkant van de berg het gevaarlijkst. Maar we hebben daar bewust voor gekozen en moeten met de risico’s leren omgaan.’

‘Hadan hoort zichzelf wel heel graag praten,’ fluisterde Sam.

Hadan ritselde opnieuw met de papieren in zijn hand. Zijn blik bleef op Anne en Tiago rusten.

‘Ik wil dat jullie weten dat dit de laatste dagen van jullie leven kunnen zijn. Laat dat goed tot je doordringen. En vergeet niet dat je nooit alleen jezelf in gevaar brengt als je gekke dingen doet, maar ook de mensen die jullie weer uit de ellende proberen te halen.

En verder: vergeet je fantasieën over heldhaftige prestaties, die je van thuis hebt meegebracht. Dit is geen heldhaftige berg, zoals het ook geen heldhaftige manier van doodgaan is als je daarboven voor eeuwig vastvriest. Hier wordt geen heldenepos geschreven, in elk geval niet door jullie. De enige helden hier zijn de sherpa’s, die jullie uitrusting, jullie zuurstof, jullie tenten naar boven sjouwen, die sneeuw voor jullie smelten en theezetten en in het uiterste geval jullie ziel redden, laat hun dus zien hoe dankbaar je bent.’

Hij kuchte. Het bleef stil.

‘Hoor je dat?’ fluisterde Sam terwijl hij Jonas aanstootte, ‘ze red- den onze ziel, dat is toch aardig van die dappere sherpa’s.’

‘Hou alsjeblieft op,’ zei Jonas, ‘als ik lach, wordt mijn hoofdpijn alleen nog maar erger.’

‘Oké, is dat duidelijk?’ riep Hadan. ‘Er zijn twee dingen die ik niet

accepteer: gebrek aan respect tegenover onze plaatselijke vrienden en verzet tegen mijn beslissingen.’

‘Ho, ho!’ riep Tiago.

‘Jullie hebben mij niet betaald om naar de top van de Everest gebracht te worden. Dat denken jullie misschien, maar zo zit het niet. Jullie hebben mij betaald om je levend hier vandaan te krijgen. Als deze of gene de top weet te bereiken, des te beter. Zo niet, dan is het geen ramp. Vijftigduizend dollar is niet veel geld, althans voor de meesten van jullie niet. Dan komen jullie volgend jaar gewoon terug.’

Hij lachte en nog voordat Tiago iets kon tegenwerpen, voegde hij eraan toe: ‘Voor degenen die dat nog niet hadden begrepen: dat was een grap. Waarbij iedereen er goed aan doet zich af te vragen wat er met het geld dat ieder van jullie in deze expeditie heeft gestoken hier gedaan zou kunnen worden. Daar zouden ze een hele school van kunnen bouwen.’

Hadan liep naar de doos met drank en pakte een blikje bier. Het gefluister in de tent ging over in een kakofonie van gesnuif en gehoest.

‘Zoals altijd legt hij het er nogal dik bovenop,’ fluisterde Sam, ‘maar hij heeft geen ongelijk. Trouwens, moet je de nagels van die tante daar vooraan eens zien. Elke nagel een andere kleur. Investment banker. Heel aardig. Er zit een steekje aan d’r los.’

‘Zo, mensen!’ riep Hadan. ‘Voordat de mannen zich vol laten lopen en het laatste restje waardigheid verliezen, nog een kort overzicht van de komende weken. We acclimatiseren een tijdje in het basiskamp en aan het eind daarvan maken we een dagtocht door de Khumbu naar kamp 1. We blijven daar niet, maar gaan weer naar beneden. Een paar dagen later doen we hetzelfde nog een keer, maar dan overnachten we boven. Met die tactiek werken we ons geleidelijk van kamp naar kamp bergopwaarts. Anders krijgen we het zuurstofgehalte van jullie bloed niet op het peil dat het hoort te hebben. De rest, en dat is het laatste wat ik te zeggen heb, hangt in belangrijke mate af van hoe goed jullie kunnen afzien. Proost!’

Hij nam een slok bier en vroeg toen of Ang Babu, de sherpa die de leiding op de berg had, met hem mee ging om een paar dingen te bespreken. Applaus begeleidde zijn vertrek. Hij keek nog een keer naar binnen.

‘Laat dat alsjeblieft, we zijn hier niet in de schouwburg!’

‘Trouwens,’ zei Sam, ‘die bankierster was vier jaar geleden met me op de Elbrus, toen heette ze nog Andrew.’

‘Serieus?’

‘Echt waar. Die figuur daarginds heet Charlie en hij verkoopt auto’s en peutert graag in zijn neus. Die daar is Eva, ze weet dat ze aantrekkelijk is en geniet daar erg van, in haar rare videoblog draait eigenlijk alles alleen om haar. Hij daar heeft een onuitspreekbare naam en is, als je het mij vraagt, al met een hersenbeschadiging hierheen gekomen, moet je zien hoe hij trilt! Daar! Kijk! Zo gaat het de hele tijd! En zij daar voorin heet Sarah, een Duitse studente; de expeditie is naar haar zeggen een cadeautje van haar vriend.’

‘Dat moet een fantastische relatie zijn.’

‘Waarschijnlijk heeft hij haar goed verzekerd.’

Jonas bleef een poosje zitten en vroeg zich af wat op dit moment erger was, zijn hoofdpijn of zijn misselijkheid. Het liefst had hij zich onder de leden van het team gemengd om te horen wat ze van Hadans optreden vonden, maar hij was al nauwelijks in staat geweest zich op de toespraak te concentreren en zijn enige doel was zijn tent.

‘Is hij zelf echt al eens boven geweest?’ hoorde hij Tiago in het voorbijgaan vragen.

‘Drie keer,’ zei Hank. ‘Hij weet waar hij het over heeft.’

‘Hij maakt het zichzelf veel te makkelijk. Hij wordt niet betaald om mij heelhuids weer thuis te krijgen, maar om me de berg op te brengen!’

‘Wat wil je? Je zult echt zelf naar boven moeten lopen.’

‘Dat ga ik ook doen, reken maar. Ook al ga ik nu kotsen. En de school voor arme kindertjes van de sherpa’s, weet je wat hij kan ...’

De vrouw met wie hij daarnet oogcontact had gehad, versperde Jonas de weg.

‘Hebben wij elkaar al begroet?’ Ze stak hem een hand toe. ‘Ik ben Eva. Van *Blik en vanger*. De blog. Al gelezen? Ik heb me per mail al aan iedereen voorgesteld.’

‘Het spijt me, ik moet nu echt gaan liggen.’

‘Beterschap, maar kan ik eerst nog een interview met je doen voor mijn blog? De krant die aan mijn reis heeft meebetaald, wil

elke dag een verslag, en ik wil horen wat de andere bergbeklimmers te zeggen hebben.’

‘Nu zeker niet. Later ook niet. Het liefst nooit.’

Zwaar door zijn open mond ademend strompelde hij de tent uit.

De kou buiten verfriste hem een beetje, zodat hij de weg terug zonder onderbreking af kon leggen, maar hij had de ritssluiting van de ingang nog niet achter zich dichtgetrokken of hij klapte in elkaar. Alles om hem heen draaide, hij had het gevoel in een carrousel te zitten. Een nieuwe golf van misselijkheid sloeg over hem heen, die hij met al zijn wilskracht wist te onderdrukken, maar de daaropvolgende hoestbui deed zijn hele lichaam trillen.

Voordat hij in het donker wegdook, moest hij denken aan Tanaka, aan wie hij, toen hij met een visvergiftiging en met kramp in zijn armen en benen in Tokio in een ziekenhuis lag, had gevraagd: ‘Hoe ellendig kan een mens zich eigenlijk voelen?’

‘Ellende wordt gemeten met de schaal van Richter,’ luidde het antwoord.

‘Waar slaat dat op?’

‘Op aardbevingen. Of eigenlijk op hoe je aardbevingen en ellende meet. De schaal van Mercalli eindigt bij twaalf. Richter kent in principe geen bovengrens. Misselijkheid, ellende, depressies – allemaal Richter. Blijdschap, lust, geluk – allemaal Mercalli.’

4

Op hun twaalfde verjaardag reed Zach met de jongens en Picco de stad uit, de heuvels in en door de nevelige wijnbergen, waar de wegen steeds smaller werden en het in de zomer naar pas gemaaid gras rook, terwijl er nu, in december, sneeuw op de akkers lag. Picco neuriede de melodie van *Everybody loves a nut*, dat op de radio werd gespeeld.

Werner schreef iets op een briefje uit de blocnote, die hij altijd bij zich had en legde het op Jonas' schoot.

Zie je je moeder vandaag nog? stond er.

Nee, schreef Jonas terug.

Wil jij niet of zij niet?

Ik wil niet.

Aha.

Komen je ouders? schreef Jonas.

Nee.

Waarom niet?

Weet ik niet.

Aha.

Na een halfuur kwamen ze bij een kasteelachtig gebouw, dat achter de plaatselijke berg lag en dat ze nog nooit hadden gezien. Het lag half verscholen in een bos, maar toch hadden ze vanaf de open plek een indrukwekkend uitzicht op het dal onder hen. Werner en Mike interesseerden zich niet erg voor het landschap, Jonas daarentegen bleef kijken tot Picco naast hem kwam staan.

'Wat zie je daar?'

'Zo ... veel. Veel.'

'En wat nog meer?'

'Steeds meer.'

'En verder?'

'Ik weet het niet,' zei Jonas en op hetzelfde moment huiverde hij, 'maar ik weet dat er nog iets is.'

‘Je bent een slimme jongen,’ zei Picco. ‘Vergeet dat nooit. En kom nu maar mee.’

De tuin van het huis stelde niet veel voor. Dode takken, knoestige bomen, veel onkruid, kapot prikkeldraad.

‘Het is nog niet helemaal af,’ zei Picco. ‘Gruber redt het niet in z’n eentje, hij heeft hulp nodig. Dat wordt in de loop van de tijd allemaal nog geregeld.’

Toen Picco de deur opendeed, kwam hun de zoete geur van versgebakken taart tegemoet. De gang werd door reusachtige plafonnières in een warm, geelbruin licht gedompeld. De drie hoge dubbele deuren voor hen zaten op slot. Links kwamen ze in een soort zaal, waar op een grote tafel een taart met brandende kaarsjes stond. Ze moesten net aangestoken zijn, maar er was niemand te zien. Mike rende als eerste naar binnen en slaakte enthousiaste kreten.

‘Dit is jullie verjaardagscadeau,’ zei Picco.

‘Wat?’ vroeg Werner en hij draaide een keer om zijn as. ‘Die voetbal daar?’

‘Ja, die ook.’

‘En dat tafelfoetbalspel in de hoek?’

‘Ook.’

‘En de taart? Dankjewel.’

Picco lachte. ‘Wat jullie hier zien, is meer een voorbijgaand cadeau. Het echte cadeau is het hele huis. Deze kamer hier is er maar een deel van, het eerste deel van het hele cadeau. In feite is het huis een tijdcapsule, die jullie van mij krijgen.’

‘Wat is een tijdcapsule, boss?’ vroeg Jonas.

‘Zo moeten jullie me niet noemen. Ik ben jullie boss niet.’

‘Maar we vinden het leuk om je zo te noemen. Wat is dus een tijdcapsule?’

‘Iets waarin je tijd opsluit.’

‘En wie heeft de tijd opgesloten?’

‘Ik.’

‘En waarom?’

‘Omdat het een cadeau is dat ook ik heel lang geleden van mijn opa heb gekregen. Dit huis is van hem geweest en hij heeft het me cadeau gedaan als tijdcapsule. En nu is het van jullie.’

‘Hoe doe je dat precies: tijd opsluiten?’ vroeg Jonas. ‘Wat wordt daarmee bedoeld?’

‘Willen jullie niet liever de kaarsjes uitblazen?’

‘Hij heeft gelijk,’ zei Werner en hij liep naar de tafel. ‘Kom, anders doe ik het alleen!’

‘Blaas jij er maar vast vier uit,’ zei Jonas ernstig over zijn schouder en hij draaide zich weer naar Picco toe. ‘Wat is opgesloten tijd?’

‘Ik geloof niet dat ik het zo kan uitleggen dat jij het begrijpt.’

‘Dan doe je maar een beetje beter je best!’

Picco glimlachte. ‘Oké dan: de wereld draait gewoon door, mensen ontwikkelen zich, regeringen komen ten val, onvoorziene gebeurtenissen veranderen de loop van de wereld, maar hierbinnen zal daar niets van te merken zijn.’

‘Aha.’

‘Mike, laat dat!’ riep Werner. ‘Niet doen! Jezus, nou heeft hij alle kaarsjes uitgeblazen!’

‘Geeft niet,’ zei Jonas over zijn schouder. En tegen Picco: ‘Ik begrijp je niet. Wat houdt dat precies in?’

‘Wat jullie in deze kamer zien, is een cadeau van het heden, het is een kamer voor het heden. Maar jullie blijven geen twaalf. Er zijn nog een paar kamers, maar daar zet niemand meer een voet binnen tot jullie of je toekomstige ik komen. Tot zolang zal er niets in veranderd worden. Dat zijn tijdcapsules.’

‘Wil dat zeggen dat er elk jaar een nieuwe kamer bij komt?’ vroeg Werner. ‘En dat daar meer in staat dan hier?’

‘Nee, niet elk jaar, veel minder, niet meer dan een paar keer in jullie leven. En de deuren zitten op slot. En ja, jullie zullen in die kamers dingen aantreffen. Meer zeg ik niet.’

Jonas sneed twee stukken van de taart af. Het eerste schoteltje bracht hij naar Mike, het tweede naar Picco.

‘Maar,’ zei hij, ‘wat houdt dat in ...’

‘Meer zeg ik niet!’

‘Maar ik wil meer weten!’

‘Antwoorden worden overschat.’

‘Toch blijf ik het vragen.’

‘Meer zul je niet te weten komen, vraag dus niet door!’

‘Ik blijf toch doorvragen! Hoe vinden we de sleutels? Hoe kunnen we ernaar zoeken? De wereld is groot.’

‘Dat klopt, de wereld is groot en daarom zeg ik tegen je dat ik niet weet of het goed is om ernaar te zoeken. Sommige dingen vind je

niet als je ze zoekt, hoe slim en dapper je het ook aanpakt, sommige dingen komen naar je toe als je er helemaal niet om hebt gevraagd. De grote liefde bijvoorbeeld komt alleen als je er juist niet naar zoekt. Andere dingen daarentegen moet je zoeken, zoeken, zoeken, alleen dan maak je kans ze te vinden. Ik kan niet zeggen wat jullie hier moeten doen. Ik kan alleen verklappen dat achter al deze deuren nieuwe kamers liggen, kamers met weer nieuwe afgesloten deuren, en jullie moeten heel oud worden om alle kamers te zien te krijgen.’

‘Wanneer vinden we de volgende sleutel?’ mengde Werner zich in het gesprek. ‘Wat zit er in die kamers?’

‘Dat is een verrassing. Jullie kunnen hier komen wanneer je wilt, maar jullie zijn ook voor deze plaats verantwoordelijk.’

‘Mogen we vrienden meenemen?’

‘Nee, de enige aan wie jullie dit mogen laten zien, is de vrouw van wie jullie houden. Maar daar is het nog een beetje te vroeg voor.’

‘Alleen omdat we kinderen zijn, hoeft je ons nog niet zo te behandelen,’ zei Jonas.

‘Sorry,’ zei Picco.

‘Heeft het huis een naam?’ vroeg Werner. ‘Hier zijn we koningen, de koningen van ... hoe heet het huis?’

‘De koningen van de tijdcapsule,’ zei Jonas, ‘dat zijn wij.’

Veel later zou Jonas dit verhaal op een middag aan Marie vertellen. En zij, zij zou hem de gekke koning van de tijdcapsule noemen, meer dan eens. ‘Dronken koning van de tijdcapsule’ op een keer in Hamburg in de achtbaan, ‘rusteloze koning van de tijdcapsule’ bij meer dan één afscheid, ‘afwezige koning van de tijdcapsule’ in duizend sms’jes.

Voor Jonas en Werner heette het gebouw al gauw alleen nog het kasteel. In het begin gebruikten ze het bijna elke dag, ze lieten zich door Zach of de trieste Gruber naar boven rijden, dronken chocolademelk en wedden wie het meest op kon van het naar vis smakende gebak dat ze van Regina hadden meegekregen. Ze voetballden en speelden tafelvoetbal, sprongen op de trampoline die Picco nog door Gruber had laten brengen, schoten met pijl en boog door de zaal, zochten naar de volgende sleutel, traiden Chi Sao. Dat laatste alleen als Mike er niet bij was, want hij vond hun beweging-

gen intimiderend en verstopte zich dan onder een tafel.

Na verloop van tijd vonden ze het trouwens zelf ook griezelig om alleen in het enorme gebouw te zijn, bovendien gingen de velden in de buurt, afhankelijk van het jaargetijde, vaak gehuld in dichte mist. Ze dachten stemmen of voetstappen te horen, soms geklop, dan weer het gepiep van een bed of zelfs een schorre lach. Ze probeerden de fantasie van de ander te prikkelen met speculaties over wat er om hen heen gebeurde.

‘Geloof jij dat spoken bestaan?’ vroeg Werner.

‘Natuurlijk bestaan die.’

‘Heb je er al eens een gezien?’

‘Dan zou jij dat allang weten.’

‘Waarom geloof je er dan in?’

‘Omdat het logisch is dat ze bestaan, in elk geval iets wat je zo zou kunnen noemen. Waar gaat de energie van de mensen anders naartoe? Ze zijn er allemaal nog, ergens buiten, op de een of andere manier. Voel je ze niet?’

‘Nee, gelukkig niet!’

‘Doe dat maar liever wel, want ze zijn er. Vaak voelen we iets, een huivering, we hebben een vreemd gevoel of zijn in de war zonder te weten waarom. Niet dan? Ken je dat niet? We zien dingen die er niet zijn, we vermoeden iets, en de dingen zijn misschien echt even aanwezig geweest, alleen wij hebben ze een fractie van een seconde kunnen zien, en zulke vermoedens gaan ons voorstellingsvermogen te boven, denk je niet? Om ons heen is van alles wat we niet zien en niet begrijpen.’

‘Hou op,’ zei Werner, ‘ik kan daar niet tegen.’

‘Jij kunt nergens tegen.’

‘Wat doe je als er nu een spook binnenkomt? Ren je weg of begin je te vechten?’

‘Hoe kun je nou tegen een spook vechten? Met een broodmes of een laserzwaard? Bovendien doen ze ons niets.’

‘Geloof jij dat je vader een spook is?’

Jonas sprong zo driftig op dat zijn stoel met veel kabaal omviel. ‘Mijn vader is geen spook, dat staat vast! Spoken zijn sukfels. Je moet wel heel dom zijn om voor je lol in de mensenwereld rond te gaan spoken.’

‘Denk je dat je hem terugziet?’

‘Dat weet ik niet,’ zei Jonas terwijl hij de stoel weer overeind zette. ‘Ik hoop het. Daar zou ik alles voor overhebben.’

‘Misschien verschijnt hij een keer aan je.’

‘Als hij dat maar laat! Ik zou het in mijn broek doen van angst.’

‘Maar als je erop voorbereid bent? En je weet: oké, het is een geest, maar dan de geest van je vader, die zal je toch niets doen?’

‘Zo werkt het niet,’ zei Jonas. ‘Ik ben er nu eenmaal niet op voorbereid dat mijn vader ineens als spook opduikt.’

‘We kunnen iets afspreken,’ zei Werner. ‘Wie van ons tweeën het eerst doodgaat, geeft de ander een teken.’

Jonas sprong opnieuw op. ‘Een geweldig idee!’ riep hij. ‘Wat voor teken? Dat is nog niet zo eenvoudig, we moeten immers zeker weten dat het van de ander afkomstig is, het kunnen geen letters van afgebroken takjes op straat zijn, en ik vind vooral dat het niet al te griezelig mag zijn!’

‘Ik ben er ook voor dat het niet al te griezelig is.’

‘Wat komt er van een dode en is niet griezelig?’

‘Goede vraag,’ zei Werner.

Ze zwegen een poosje.

‘Oké, dat punt laten we rusten,’ zei Jonas terwijl hij over zijn kin streek, zoals hij dat Zach had zien doen. ‘Een bloem die ineens opduikt op een plek waar hij normaal gesproken niet kan zijn. ’s Winters, op het terras ... Ik bedoel: hij groeit niet in de grond, maar ligt gewoon in de sneeuw ... Nee, dat slaat nergens op. Klop-tekens kunnen ook niet, ik zou sterven van de schrik. Iets met licht, warmte ...’

‘Misschien zou een geschreven tekst kunnen,’ opperde Werner.

‘We moeten niet denken dat we als doden zoveel kunnen.’

‘En er gewoon zijn? Misschien precies op het moment dat de ander hulp nodig heeft?’

‘Wat bedoel je met “er gewoon zijn”?’ vroeg Jonas. ‘Dat klinkt niet goed.’

‘Ik bedoel dat de dode zich laat zien door zijn aanwezigheid.’

‘Jezus!’

‘Jij zei dat de doden er zijn, dat ergens daarbuiten hun energie bestaat,’ zei Werner. ‘Wat zou je ervan vinden als degene die dood is de ander op een rustige manier laat merken dat hij er is?’

‘Maar dan wel heel rustig,’ zei Jonas. ‘Heb je er trouwens wel aan

gedacht dat dat geen bewijs is? Degene die nog leeft, zal alleen maar denken dat hij gek geworden is.'

'Laat dat maar aan de dode over. Hij doet het op zo'n manier dat het voor de ander geen schok is, dat lukt best. Of vind je dat je bang voor me moet zijn?'

'Dat weet ik wel zeker.'

'Ik zie jou ook overal voor aan, grapjas,' zei Werner, 'maar als je dood bent, neem ik aan dat je er goed over nadenkt hoe je aan mij moet verschijnen en wat je me wel en niet kunt aandoen. Bovendien zijn we nu kinderen en als we dood zijn, zijn we natuurlijk eerst volwassen geweest en kunnen we van alles wat we nu nog niet kunnen.'

'Daar heb je ook weer gelijk in.'

'Vind je echt dat je bang voor me moet zijn als ik dood ben?' vroeg Werner.

'Ik weet toch niet of jij dan nog jij bent,' zei Jonas.

'Of ik nog ik ben?'

'Ja. Of jij nog jij bent.'

**Ontdek de beste en mooiste nieuwe boeken met de gratis
Lees dit boek-app**

Wilt u als eerste de beste en mooiste nieuwe boeken ontdekken? Vaak nog voordat die boeken zijn verschenen en de pers erover heeft geschreven? Download dan gratis de *Lees dit boek*-app voor iPhone en iPad via www.leesditboek.nl.